

et ignis interdictio; per has enim poenas eximitur caput de civitate: nam caetera, non exilia, sed relegationes proprie dicuntur; tunc enim civitas retinetur. Non capitalia sunt, ex quibus pecuniaria, aut in corpus aliqua coercitio, poena est.

3. ULPIANUS, lib. 53, ad Sabinum.

Publica accusatio reo vel rea ante defunctis permittitur.

4. PAULUS, lib. 37, ad Edictum.

Interdum evenit, ut praedictum iudicio publico fiat: sicut in actione legis Aquiliae, et furti, et vi bonorum raptorum, et interdicto Unde vi, et de tabulis testamenti exhibendis: nam in his de re familiari agitur.

5. ULPIANUS, lib. 8 Disputationum.

Si qui reus factus est, purgare se debet: nec ante potest accusare quam fuerit excusatus. Constitutionibus enim observatur, ut non relatione criminum, sed innocentia reus purgetur. — § 1. Illud incertum est, utrum ita demum accusare potest, si fuerit liberatus, an et si poenam subierit: est enim constitutum ab imperatore nostro, et divo patre eius, Post damnationem accusationem quem inchoare non posse. Sed hoc puto ad eos demum pertinere, qui vel civitatem vel libertatem amiserunt. — § 2. Inchoatas plane delationes ante damnationem implere eis, et post damnationem permissum est.

6. MARCIANUS, lib. 14 Institutionum.

Defuncto eo qui reus fuit criminis, et poena extincta, in quacunque causa criminis extincti debet is cognoscere, cujus de pecuniaria re cognitio est.

7. MACER, lib. 2 Iudiciorum publicorum.

Infamem non ex omni crimine sententia facit, sed ex eo quod iudicii publici causam habuit; itaque ex eo crimine, quod iudicii publici non fuit, damnatum infamia non sequitur: nisi id crimen ex ea actione fuit, quae etiam in privato iudicio infamiam condemnato importat; veluti furti, vi bonorum raptorum, injuriarum.

8. PAULUS, lib. sing. de Iudiciis publicis.

Ordo exercendorum publicorum capitalium in usu esse desiit: durante tamen poena legum, cum extra ordinem crimina probantur.

9. MARCIANUS, lib. 1, de Iudiciis publicis.

Sciendum est, si in capitali causa suum servum crimine factum quis non defenderit, non eum pro derelicto haberi: et ideo, si absolutus fuerit, non liberum fieri, sed manere domini.

10. PAPINIANUS, lib. 2 Definitionum.

Inter accusatorem et reum cognitione suscepta, excusatio pro absente iustis rationibus admittitur: nec per triduum per singulos dies ter citatus reus damnetur: vel de accusatoris absentis, praesente reo, calumnia pronuncietur.

11. MACRIANUS, lib. 10, de Iudiciis publicis.

Servus [etiam] per procuratorem domini aequae, ac per dominum, defendi potest.

12. MODESTINUS, lib. 51, de Poenis.

Custodias auditorum tam clarissimos viros, quam patronos causarum, si omnes in civitate provinciae, quam regit, agunt, adhiberi debere, et feriatis diebus custodias audiri posse rescriptum est: ita ut innoxios dimittat, et nocentes, qui duriorum animadversionem indigent, differat.

13. PAPINIANUS, lib. 15 Responsorum.

Accusatore defuncto, res ab alio, iudicante praeside provinciae, peragi potest. — § 1. Ad crimen iudicii publici persequendum frustra procurator intervenit: multoque magis ad defendendum; sed excusationes absentium ex SC. iudicibus allegantur: et si iustam rationem habeant, sententia differtur.

14. Idem, lib. 16 Responsorum.

Generi servis a socio veneficii accusatis, praeses provinciae patrem calumniam inutiliter veneficaverat, infer infames.

4. L. 6, infr. h. t. — 5. L. un. C. quando civilis actio criminali. — 6. L. 1, l. 19, C. qui accusare non possunt. — 7. d. L. 19. — 8. L. 4, infr. de accusat. L. 18, § 2 et 3, infr. de iure fisci. — 9. d. L. 15, § 4. — 10. L. 5, supr. h. t.; L. 1, l. 2, l. 5, l. fin. C. si reus vel accusator. L. 20, infr. de accusat. L. ult. infr. ad leg. Jul. majest. L. 20, infr. de poen. — 11. L. 5, in pr. supr. de calumniat. L. 13, infr. ad leg. Corn. de fals. L. 4, C. si reus vel accusator. — 12. L. 4, in fin. supr. de his, qui notantur. — 13. L. 13, supr. de statu homin. L. 9, § 1, supr. qui et a quib. manumissi. — 14. L. 15, in fin. infr. h. t.; L. 55, § 2, supr. de procur. — 15. Fac. L. 1, infr. de requir. vel absent. damnand. — 16. Adde L. 19, infr. de poen. — 17. L. 2, C. de accusat. — 18. L. 9, in fin. supr. de feris. — 19. L. 5, § ult. infr. de accusat. — 20. Immo vide L. 3, C. d. t. — 21. L. 2, C. de calumniatorib.

non habendum respondi: quoniam, etsi publicum iudicium inter liberos de morte filiae constitisset, citra periculum pater vindicaretur.

TIT. II.

DE ACCUSATIONIBUS ET INSCRIPTIONIBUS.

1. POMPOSITUS, lib. 4, ad Sabinum.

Non est permissum mulieri publico iudicio quemquam reum facere: nisi scilicet parentum liberorumque, et patroni, et patronae, et eorum filii, filiae, nepotis, neptis mortem exequat.

2. PAPINIANUS, lib. 1, de Adulteriis.

Certis ex causis concessa est mulieribus publica accusatio: veluti si mortem exequant eorum, earumque, in quos ex lege testimonium publicorum invitae non dicunt; idem et in lege Cornelia testamentaria senatus statuit. Sed et de testamento paterni liberti vel materni mulieribus publico iudicio dicere permissum est. — § 1. Pupillis ex consilio tutorum patris mortem, item pupillae avi sui mortem exequi concessum est: lege [autem] testamentaria; nam de patris quidem testamento pupillis agere D. Vespasianus permisit: sed quasi non exhibeantur tabulae, per interdictum possunt experiri.

3. PAULUS, lib. 5, de Adulteriis.

Libellorum inscriptionis conceptio talis est: Consul et dies; apud illum praetorem, vel proconsulem, Lucius Titius professus est se Mæviam lege Julia de adulteriis ream deferre; quod dicat eam cum Gaius Seio in civitate illa, domo illius, mense illo, consulis illis, adulterium commisisse. Utique enim et locus designandus est, in quo adulterium commissum est: et persona, cum qua admissum dicitur: et mensis; hoc enim lege Julia publicorum cavetur: et generaliter praecipitur omnibus, qui reum aliquem deferunt. Neque autem diem, neque horam invitae comprehendit. — § 1. Quod si libelli inscriptionum legitime ordinati non fuerint, rei nomen aboletur: et ex integro repetendi reum potestas fiet. — § 2. Item subscribere debet is, qui dat libellos, se professum esse: vel alius pro eo, si literas nesciat. — § 3. Sed, et si aliud crimen objiciat: veluti, quod domum suam praebuit, ut stuprum matrem familias pateretur; quod alterum deprehensum dimiserit; quod pretium pro comperto stupro acceperit, et si quid simile: idipsum libellis comprehendendum erit. — § 4. Si accusator decesserit, aliave causa ei impeditur, quo minus accusare possit, et si quid simile: nomen rei aboletur, postulante reo; idque et lege Julia de vi, et senatusconsulto cautum est, ita ut liceat alii ex integro repetere reum: sed intra quod tempus, videbimus; et utique triginta dies utiles observandi sunt.

4. ULPIANUS, lib. 2, de Adulteriis.

Is, qui iudicio publico damnatus est, jus accusandi non habet, nisi liberorum vel patronorum suorum mortem eo iudicio, vel rem suam exequat. Sed et calumnia notatis jus accusandi ademptum est. Item his, qui cum bestiis de pugnandi causa in arenam intramissi sunt: quive artem ludicram, vel lenocinium fecerint: quive praevagationis calumniae causa quid fecisse iudicio publico pronunciatum erit: quive ob accusandum, negotiumve cui facessendum, pecuniam accepisse iudicatus erit.

5. Idem, lib. 3, de Adulteriis.

Servos quoque adulterii posse accusari, nulla dubitatio est. Sed qui prohibentur adulterii liberos homines accusare, iidem servos quoque prohibebuntur. Sed ex rescripto D. Marci etiam adversus proprium servum accusationem instituere dominus potest: post hoc igitur rescriptum accusandi necessitas incumbet domino servum suum; caeterum iuste mulier nupta praescriptione utetur.

6. Idem, lib. 2, de Officio proconsulis.

Levia crimina audire et discutere de plano proconsulem oportet: et vel liberare eos quibus objiciuntur, vel fustibus castigare, vel flagellis servos verberare.

TIT. II. — 1. Lib. 9, C. 1 et 2. — 2. L. 8, infr. h. t. — 3. L. 2, in pr.; L. 11, in pr. infr. eod.; L. 5, l. 12, C. qui accusare; adde L. 13, infr. h. t.; L. 8, infr. ad leg. Jul. majest. — 4. L. 1, supr. h. t. — 5. L. 4, l. 5, supr. de testib. — 6. L. 5, in pr. supr. de oper. novi nunc. — 7. L. 4, C. de auctor. prestanda. — 8. L. 16, C. h. t. — 9. L. 7, in pr. infr. eod. — 10. N. 75, c. 8. — 11. C. si reus vel accusator. — 12. L. 11, in fin. infr. h. t. — 13. L. 5, § 1, supr. de publ. iudic. — 14. L. 9, infr. h. t. — 15. L. 8, infr. eod.; L. 26, C. qui accusare; excip. L. 15, infr. h. t.; L. 7, infr. ad leg. Jul. majest. — 16. L. 1, l. 2, in fin.; L. 5, supr. de his, qui notant. — 17. d. L. 1, l. 4, § 2, supr. d. t. — 18. d. L. 1, l. 4, supr. de praevicariis. — 19. Supr. h. t.; L. 1, l. 19, l. 6, in pr. infr. ad leg. Jul. repetund. — 20. L. 12, § 3, infr. h. t.; L. 26, C. ad leg. Jul. de adulter. — 21. L. 1, § 5, supr. de offic. praefect. urbi.

7. Idem, lib. 7, de Officio proconsulis.

Si cui crimen objiciatur, praecedere debet [in] crimen subscripto; quae res ad id inventa est, ne facile quis prosiliat ad accusationem, cum sciat inultam sibi accusationem non futuram. — § 1. Cavent itaque singuli, quod crimen objiciant, et praeterea perseveraturos se in crimine usque ad sententiam. — § 2. Hisdem criminibus, quibus quis liberatus est, non debet praeses pati eundem accusari: et ita divus Pius Salvio Valenti rescripsit. Sed hoc utrum ab eodem, an nec ab alio accusari possit, videndum est? Et putem, quoniam res inter alios iudicatae alii non praedictant, si is, qui nunc accusator extitit, suum dolorem persequatur, doceatque ignorasse se accusationem ab alio institutam: magna ex causa admitti eum ad accusationem debere. — § 3. Si tamen ab alio crimine postuletur ab eodem, qui in alio crimine eum calumniatus est: puto non facile admittendum eum, qui semel calumniatus sit: quamvis filium accusatoris admitti oportere, aliam accusationem instituentem adversus eum, quem pater accusaverat, D. Pius Julio Candido rescripsit. — § 4. Idem imperator rescripsit, servos ibi puniendos, ubi deliquisse arguantur: dominumque eorum, si velit eos defendere, non posse revocare in provinciam suam; sed ibi oportere defendere, ubi deliquerint. — § 5. Cum sacrilegium admissum esset in aliqua provincia, deinde in alia minus crimen: divus Pius Pontio Proculo rescripsit, postquam cognoverit de crimine in sua provincia admissio, ut reum in eam provinciam remitteret ubi sacrilegium admisit.

8. MACER, lib. 2, de publicis Iudiciis.

Qui accusare possunt intelligemus, si scierimus, qui non possunt. Itaque prohibentur accusare alii propter sexum, vel aetatem, ut mulier, ut pupillus. Alii propter sacramentum, ut qui stipendium merent. Alii propter magistratum, potestatemve, in qua agentes sine fraude in jus evocari non possunt. Alii propter delictum proprium, ut infames. Alii propter turpem quaestum, ut qui duo iudicia adversus duos reos subscripta habent, nummosve ob accusandum, vel non accusandum acceperint. Alii propter conditionem suam, ut libertini contra patronos.

9. PAULUS, lib. 5 Sententiarum.

Alii propter suspicionem calumniae, ut illi qui falsum testimonium subornati dixerunt.

10. HERMOGENIANUS, lib. 6 juris Epitomatum.

Nonnulli propter pauperitatem, ut sunt qui minus quam quinquaginta aureos habent.

11. MACER, lib. 2, de publicis Iudiciis.

Hi tamen omnes, si suam injuriam exequantur, mortemve propinquam defendant, ab accusatione non excluduntur. — § 1. Liberi libertique non sunt prohibendi, suarum rerum defendendarum gratia, de facto parentum patronorumve queri: veluti si dicant, vi se a possessione ab his expulso, scilicet non crimine vis eis intendat, sed ut possessionem recipiant. Nam et filius non quidem prohibitus est de facto matris queri, si dicat, suppositum ab ea partum, quo magis coheredem haberet: sed ream eam lege Cornelia facere permissum ei non est. — § 2. Ab alio delatum alius deferre non potest: sed eum, qui abolitione publica, vel privata interveniente, aut desistente accusatore, de reis exemptus est, alius deferre non prohibetur.

12. VENULEIUS [SATURNINUS], lib. 2, de Iudiciis publicis.

Hos accusare non licet: legatum imperatoris, id est, praesidem provinciae, ex sententia Lentuli dicta Sulla et Trione consulis. Item legatum provinciale eum duntaxat criminis, quod ante commiserit, quam in legationem venerit. Item magistratum populi romani: eumve, qui reipublicae causa abfuerit, dum non retractanda legis causa abest. — § 1. Hoc beneficio etiam in reos recepti uti possunt, si abolitione interveniente repeti se non debere contendant, secundum epistolam D. Hadriani ad Glabrianem consulem scriptam. — § 2. Lege Julia iudiciorum publicorum cavetur, ne eodem tempore de duobus reis quis quereretur, nisi suarum injuriarum causa. — § 3. Si servus reus postulabitur, eadem observanda sunt, quae si liber esset, ex senatusconsulto Cotta et Messala consulis. — § 4. Omnibus autem legibus servari rei fiunt, excepta

22. L. ult. supr. de privat. delict. ; L. ult. supr. de furt. ; L. 3, C. qui accusare; L. ult. C. h. t. — 23. Tit. 2, infra alios acta. — 24. L. ult. infr. h. t. l. 15, § 15, infr. de poen. ; L. 1, et Auth. seq. C. ubi de crimin. — 25. L. 9, l. 10, infr. h. t. ; restringe ex l. 11, infr. h. t. — 26. L. 1, supr. eod. ; L. 12, C. qui accusare. — 27. L. 8, C. d. t. qui accusare. — 28. L. 4, supr. h. t. — 29. L. 12, § 2, infr. eod. ; L. 16, C. qui accusare. — 30. L. 4, in fin. supr. h. t. ; L. 6, infr. ad leg. Jul. repetund. — 31. L. ult. C. qui accusare; excip. L. 58, § 9, infr. ad leg. Jul. de adul. — 32. L. 4, supr. h. t. — 33. d. L. 4. — 34. L. 5, C. ad leg. Corn. de fals. — 35. L. 9, C. h. t. — 36. L. 5, in fin. supr. eod. — 37. L. 15, § 1, infr. ad leg. Jul. de adul. — 38. L. 8, in fin. supr. h. t. ; omne vide L. 6, § ult. infr. ad leg. Jul. de adulter. ; L. 16, C. qui

lege Julia de vi privata: quia ea lege damnati partis tertiae bonorum publicatione puniuntur: quae poena in servum non cadit. Idemque dicendum est in caeteris legibus, quibus pecuniaria poena irrogatur; vel etiam capitibus, quae servorum poenis non conveniunt, sicuti relegatio. Item nec lex Pompeia parricidii: quoniam caput primum eos adprehendit, qui parentes, cognatosve aut patronos occiderint, quae in servos, quantum ad verba pertinet, non cadunt: sed cum natura est communis, similiter et in eos animadvertetur. Item Cornelia injuriarum servum non debere recipi reum, Cornelius Sulla auctor fuit: sed durior ei poena extra ordinem imminebit.

13. MARCIANUS, lib. 1, de publicis Iudiciis.

Mulierem propter publicam utilitatem ad annonam pertinentem audiri a praefecto annonae deferentem, D. Severus et Antoninus rescriperunt. Famosi quoque accusantes sine ulla dubitatione admittuntur. Milites quoque qui causas alienas deferre non possunt, qui pro pace exequant, vel magis ad hanc accusationem admittendi sunt. Servi quoque deferentes audiuntur.

14. PAULUS, lib. 2, de Officio proconsulis.

Senatus censuit, ne quis ob idem crimen pluribus legibus reus fieret.

15. ULPIANUS, lib. 56, ad Edictum.

In eum, cujus dolo malo hominibus coactis damni quid datum esse dicitur, non debet cogi actor, omissa actione civili, crimen intendere.

16. Idem, lib. 2, de Officio consulis.

Si plures existant, qui eum in publicis iudiciis accusare volunt: iudex eligere debet eum, qui accuset, causa scilicet cognita, aestimatis accusatorum personis, vel de dignitate, vel ex eo quod interest, vel aetate, vel moribus, vel alia iusta de causa.

17. MODESTINUS, lib. 6 Differentiarum.

Si servus dominus in crimine capitali defendat, sistendum satisfactionem promittere iubetur.

18. Idem, lib. 17 Responsorum.

Cum Titia testamentum Gaii fratris sui falsum arguere minaretur, et solemnia accusationis non implevit intra tempus a praeside praefinitum, praeses provinciae iterum pronuntiavit non posse illam amplius de falso testamento dicere: adversus quas sententias Titia non provocavit, sed dixit se post finitum tempus de irrito testamento dicere. Quaero, an Titia, quae non appellavit adversus sententiam praesidis, possit ad falsi accusationem postea reverti? Respondit, nihil aperte proponi, propter quod adversus sententiae auctoritatem de falso agens audienda sit.

19. CALLISTRATUS, lib. 5, de Cognitionibus.

Divi fratres rescriperunt non debere cogi heredes accusatorum exequi crimina. — § 1. Item non oportere compelli accusatorem plures reos facere. D. Hadrianus rescripsit.

20. MODESTINUS, lib. 2, de Poenis.

Ex iudiciorum publicorum admissis non alias transeunt adversus heredes poena ademptionis, quam si lis contestata, et condemnatio fuerit secuta: excepto repetundarum, et maiestatis iudicio, quae etiam mortuis reis, cum quibus nihil actum est, adhuc exerceri placuit, ut bona eorum fisco vindicentur: adeo ut D. Severus et Antoninus rescriperint, ex quo quis aliquod ex his causis crimen contraxit, nihil ex bonis suis alienare, aut manumittere eum posse. Ex caeteris vero delictis poena incipere ab herede ita demum potest, si vivo reo accusatus mota est, licet non fuit condemnatio secuta.

21. PAPINIANUS, lib. 15 Responsorum.

Capitis reus, suspensus crimine, causam fisco deferre non prohibetur.

22. Idem, lib. 16 Responsorum.

Alterius provinciae reus apud eos accusatur et damnatur, apud quos crimen contractum ostenditur: quod etiam in militibus esse observandum optimi principes nostri generaliter rescriperunt.

accusare. — 39. L. 5, supr. h. t. — 40. L. 1, in pr. infr. ad leg. Jul. de vi privata. — 41. Immo vide L. 2, supr. qui et a quib. manum.; L. 2, C. de sepulchro viol. — 42. L. ult. in fin. infr. ad leg. Jul. de annon. — 43. L. 8, supr. h. t. — 44. L. 55, supr. de iudic. ; L. 1, infr. ad leg. Jul. de annon. — 45. L. 2, C. h. t. ; L. 2, in pr. infr. tit. prox. — 46. L. 7, C. qui accusare; L. ult. C. ut intra certum tempus. — 47. L. un. C. ut nemo invitus agere. — 48. L. 1, supr. de privat. delict. — 49. L. ult. infr. ad leg. Jul. majest. ; L. 2, infr. ad leg. Jul. repetund. ; L. 15, § 3, infr. ad Sili. Turpill. — 50. L. 5, § 4, C. ad leg. Jul. majest. — 51. § 1, in fin. inst. de preper. et tempor. act. — 52. L. 11, infr. tit. prox. ; L. 1, C. ubi de criminib. ; N. 154, c. 5. — 53. L. 9, infra tit. prox. ; L. pen. C. de iuris. omni. iudic.